

‘Hoezo kunnen wij de vluchtelingenstroom niet aan?’

“Het is geen eenvoudig probleem, maar de perceptie is ernstiger dan blijkt uit de realiteit en de cijfers. Europa is rijk, Europa is hoogopgeleid, Europa zou alles in huis moeten hebben om het vluchtelingenprobleem aan te kunnen – in ieder geval op dit moment. Maar dat lijkt maar niet te willen lukken. Is dat beschamend? Ja, dat is zeer beschamend!”

Een half jaar geleden gaf Tineke Ceelen, directeur van Stichting Vluchteling, in een interview aan dat ze het beschamend vond dat het Europa niet lukte om 40.000 vluchtelingen te verdelen.

Inmiddels telt UNHCR meer dan een miljoen asielzoekers over zee en 34.000 over land tot eind december 2015 en verwacht Duitsland uiteindelijk meer dan een miljoen Syriërs op te nemen.

Past het etiket ‘beschamend’ nog steeds? “Ja, het lijkt helemaal nergens op.”

Is het vooral beschamend hoe wij omgaan met onze wettelijke verplichtingen inzake vluchtelingen, of gaat het meer om onze morele plicht?

“Kijk, die wettelijke verplichtingen zijn tot stand gekomen op basis van de morele verplichting die we voelen om voor mensen te zorgen die op de vlucht zijn voor oorlog en geweld. En wanneer we dat vervolgens niet doen of onvoldoende doen, dan is dat heel ernstig. Als we kennelijk niet meer willen zorgen voor mensen die alles kwijtgeraakt zijn, wat zegt dat dan over ons?

Wij realiseren ons niet half hoe goed wij het hier hebben. Dat realiseer je je pas goed als je theedrinkt bij een alleenstaande moeder die in een onverwarmd transformatorhuisje in het koude noorden van Libanon woont, waarvoor ze ook nog huur moet betalen.

Landen die terecht vragen kunnen stellen bij de haalbaarheid van de opvang die ze moeten bieden, zijn landen als Kenia, Pakistan, Libanon, Jordanië en Irak. Dat zijn landen die werkelijk enorme aantallen vluchtelingen opvangen. De schatting is dat het in Nederland dit jaar om zo’n 58.000 vluchtelingen gaat. Hoezo zouden wij dat niet aankunnen en hoezo zou er getwijfeld moeten worden aan de uitvoerbaarheid van het vluchtelingenverdrag?”

Tineke Ceelen:

‘Als we onze welvaart willen behouden, moeten we beter gaan delen’

Turkije vangt vluchtelingen heel anders op dan Nederland en andere Europese landen. Gaat het nieuwe verdrag tussen Europa en Turkije wel werken?

“Alleen dat verdrag zal niet voldoende zijn. Maar ik juich het wel toe. Natuurlijk kun je er kritische vragen bij stellen, maar dit is wel een forse stap in de goede richting. Al was het alleen al omdat hierdoor heel veel meer geld beschikbaar komt om de voorzieningen voor de vluchtelingen op een beter niveau te brengen. Precies dát is een belangrijke reden voor vluchtelingen om naar Europa te trekken: ze kunnen simpelweg het hoofd niet meer boven water houden na al die jaren.

Ongeveer 12% van alle vluchtelingen die in Turkije zitten, wordt opgevangen in kampen. De rest heeft de eigen opvang geregeld. Ze huren iets, werken illegaal, wonen bij familie, zitten in moskeeën of in verlaten openbare gebouwen. De omstandigheden van de vluchtelingen in de kampen is redelijk – ook niet meer dan dat – maar vooral de omstandigheden van die ‘stadsvluchtelingen’ zoals wij ze noemen, die zijn vaak heel slecht. De financiële kant van de deal met Turkije zou juist voor deze mensen wel eens heel belangrijk kunnen zijn. Hiermee zouden hun omstandigheden misschien net op een niveau geholpen kunnen worden dat je acceptabel kunt noemen.

Maar daar wil ik aan toevoegen dat er dan toch één belangrijk gemis blijft: toekomstperspectief. Zelfs kinderen die naar school mogen, worden opgeleid voor één zwart gat. Ze krijgen niet de mogelijkheid een bestaan op te bouwen en voor zichzelf te zorgen. Dat is een enorm probleem. Gewoonlijk redt de vluchteling zich wel in het eerste jaar, en ook nog wel in het tweede jaar en misschien in het derde jaar... Maar ondertussen duurt die oorlog in Syrië al bijna vijf jaar en het eind is absoluut nog niet in zicht. Gebrek aan perspectief is een hele belangrijke reden om verder te trekken. Is de deal met Turkije een stap in de goede richting? Zeker. Is het alles wat nodig is om de vluchtelingenstroom te stoppen? Zeker niet.”

Gebrek aan toekomstperspectief is een enorm probleem

Er blijken nu ook mensen uit Marokko aan de grens van Macedonië te staan. Raakt de halve wereld op drift momenteel? Of bestaat er toch iets als een ‘aanzuigende werking’?

“Ja, dat is ingewikkeld. Niet iedereen valt onder het vluchtelingenverdrag, maar iedereen heeft wel het recht om asiel aan te vragen in Europa. Vervolgens moet dan beoordeeld worden of ze terecht een beroep doen op asiel of niet. En als geoordeeld wordt dat het verzoek niet terecht is, dan moet je ze ook terugsturen. We weten uit ervaring dat dat heel ingewikkeld kan zijn. We hebben er dus alle belang bij duidelijk te krijgen waar mensen vandaan komen, wat de achtergrond is van hun vertrek en wat we zouden kunnen doen om die redenen weg te nemen. Er is nog altijd een enorm verschil tussen ons hier in het rijke Westen en elders – zelfs Marokko – waar de levensstandaard stukken lager ligt dan hier. En het lijkt er inderdaad op dat nu men ziet dat Syriërs in Europa terecht kunnen, dat bijvoorbeeld veel Afrikanen denken: dat proberen wij ook. Maar dan niet met als doel om veiligheid te vinden, maar verbetering van levensperspectief. Als daar de grens voor opengaat, dan gaat het heel druk worden in Europa en dat kan niet de bedoeling zijn. De vraag is dan weer wat je zou kunnen doen om ervoor te zorgen dat die jonge mannen – dat zijn het vaak – in het eigen land mogelijkheden krijgen om een toekomst op te bouwen. Het lijkt erop dat we op een punt gekomen zijn dat als we onze eigen welvaart willen behouden, we echt beter moeten gaan delen. De migratie zal blijven toenemen als we er niet voor zorgen dat in bepaalde gebieden het levensniveau gaat stijgen.”

Wat vindt u van de manier waarop er in Nederland momenteel over vluchtelingen gesproken wordt?

“De discussie wordt momenteel niet gevoerd op basis van feiten, maar op basis van emoties. Een paar politici schetsen met de meest waanzinnige doembeelden die nergens op gebaseerd zijn. Dat we hier een soort kalifaat gaan krijgen, dat hordes jonge mannen hierheen komen om onze dochters te verkrachten, noem maar op. Op een enkeling is zo'n beeld misschien van toepassing, zeker niet op die hele groep. Er ontstaat daardoor een sfeer rond vluchtelingen zoals laatst in Nijmegen, waar vrijwilligers wilden gaan koken met een groep Syrische asielzoekers. Dan gaat er een mevrouw Faber roepen dat dat wel eens heel gevaarlijk zou kunnen zijn voor de kwetsbare bejaarden die in het verzorgingstehuis boven die keuken wonen. Schandalig, de suggestie die daarvan uitgaat! Alsof je niet een avond gezellig gaat koken, maar gelegenheid creëert om ouden van dagen te gaan beroven, te verkrachten, of wat niet al.”

Politici schetsen doembeelden die nergens op gebaseerd zijn

“Hoe vaak vervallen deze mensen in werkelijkheid in crimineel gedrag en wat zijn de gevolgen daarvan? De meesten kijken echt wel uit. Mensen die asiel aanvragen en een strafbaar feit plegen, komen vervolgens namelijk niet meer in aanmerking voor asiel. Het moet duidelijk worden dat deze mensen hiernaartoe zijn gekomen omdat ze terecht – terecht! – in eigen land bang moeten zijn voor lijf en leden. En ook dat deze mensen geen enkel toekomstperspectief hebben in landen waar ze geen bescherming krijgen – zoals bijvoorbeeld in Turkije.”

Is jullie werk niet dweilen met de kraan open?

“Het voelt helemaal niet als dweilen met de kraan open. Ieder mensenleven is er een. En ieder mensenleven dat je redt of dat je leefbaar maakt, is ongelooflijk belangrijk. Ik geef er de voorkeur aan te kijken naar het verschil dat we wél kunnen maken, in plaats van te kijken naar al het werk dat nog moet gebeuren. Natuurlijk vloek ik ook weleens als we eigenlijk méér zouden willen doen. Maar ik kan ongelooflijk blij worden als ik zie dat we op Lesbos bussen kunnen laten rijden, zodat een oud omaatje die zeventig kilometer niet hoeft te lopen. Of als ik de cholera-klinieken zie die we in Tanzania konden bouwen waardoor jongeren niet sterven aan een ziekte die wij hier al lang niet meer krijgen. Dat is een enorme motivatie om steeds opnieuw te zoeken naar mogelijkheden om nog meer te doen.”

Dick Vos, eindredacteur van *Woord & Dienst*

Foto: Stichting Vluchteling

Stichting Vluchteling

Stichting Vluchteling zet zich als noodhulporganisatie wereldwijd in voor hulp aan vluchtelingen en ontheemden (vluchtelingen binnen de eigen landsgrenzen). Bij acute nood zorgt Stichting

Vluchteling voor directe hulp, zoals onderdak, medische zorg, hulpgoederen, voedsel, schoon drinkwater en sanitaire voorzieningen. Daarnaast geeft Stichting Vluchteling in Nederland voorlichting over het wereldwijde vluchtelingenprobleem en de hulpverlening. Stichting Vluchteling maakt deel uit van het International Rescue Committee (IRC), wereldwijd één van de grootste noodhulporganisaties. In Nederland maakt Stichting Vluchteling deel uit van de Samenwerkende Hulporganisaties (SHO).

Het werk van Stichting Vluchteling is alleen mogelijk dankzij de steun van 110.000 donateurs, de Nationale Postcode Loterij en het ministerie van Buitenlandse Zaken. Giften zijn altijd welkom via IBAN999.

Meer informatie: www.vluchteling.nl en www.facebook.com/StichtingVluchteling.

Achtergrondinformatie over vluchtelingen zaken wereldwijd: www.opvanginderegio.nl